

(-nomy = ناسی)

(-logy = زانی)

دوو پاشگری گرنگ له زمانی کوردیدا

نووسین: دیاکو هاشمی

"ناسی" و "زانی" دوو پاشگری گرنگن بۆ پۆنانی وشه و زاراوهی نوێ.

مامۆستا کهمال جهلال غه‌ریب له کتیبی "پروژه‌ی زاراوه‌ی زانستی کوردی" دا زۆر به‌وردی له باره‌یانه‌وه ده‌دوێت و پاشگر و پیشگره‌کان پۆلێنبه‌ندی ده‌کات و هه‌ر کامه‌یان بۆ مه‌به‌ستێکی دیاریکراو ده‌ستنیشان ده‌کات. ئەمه هه‌ولێکی زمانه‌وانیی گرنگه بۆ گه‌شه‌سەندنی زمانی کوردی:

۱. (...nomy = ناسی)

پاشگری (...ناسی) به‌رانبه‌ر (مجموعه‌ معارف)ی عه‌ره‌بی، (-nomy)ی ئینگلیزی به‌کار ده‌هێنرێت:

ئه‌ستێره‌ناسی (عه‌ره‌بی: علم الفلك / فارسی: ستاره‌شناسی، اخترشناسی / astronomy).

۲. (...logy = زانی)

پاشگری (...زانی) به‌رانبه‌ر (علم)ی عه‌ره‌بی یان (-logy)ی ئینگلیزی به‌کار ده‌هێنرێت. بۆیه لێره‌دا که‌لک له "...زانی" وه‌رده‌گیرێت، چونکه‌ بابه‌ته‌که‌ له زانست (علم)ی بواره‌که‌ ده‌دوێت. چونکه‌ پیشتریش وشه‌ی زانست له "زانین" وه‌رگیراوه، ئیسته‌ش پاشگری "...زانی" به‌کار ده‌هێنرێت. وه‌کوو:

زه‌ویزانی (علم الارض / زمین‌شناسی / geology).

له‌ زمانی عه‌ره‌بیدا بۆ هه‌ردوو پاشگره‌که‌ زۆر جار هه‌ر له وشه‌ی "علم" که‌لک وه‌رده‌گیرێت. له‌ زمانی فارسیدا بۆ هه‌ردوو پاشگره‌که‌ زۆر جار ته‌نیا له "...شناسی" که‌لک وه‌رده‌گیرێت.

به‌لام له‌ کوردیدا چونکه‌ دوو پاشگرمان هه‌یه، رێک وه‌ک زمانه‌ ئورووپاییه‌کان ده‌توانین زاراوه‌کان جیا بکه‌ینه‌وه و بۆ هه‌ر مه‌به‌ستێک یه‌کیکیان به‌کار به‌ینین و واتاکان تێکه‌ڵ نه‌که‌ین.

(...زانی) و (...ناسی) دوو پاشگری گرنگ له‌ زمانی کوردیدا، دیاکو هاشمی diyako.yageyziman.com

۱. زاراوهی زانستی به پاشگری (...نامی = **onomy**...):

کور دی	عه ره بی	فارسی	ئینگلیزی
کشتو کالنامی	علم الزراعة	بزرشناسی	Agro nom y
ئهستیره نامی	علم الفلك	اخترشناسی	Astro nom y
خوراک نامی	فن الأكل	خوراک شناسی	Gastro nom y
پولیتیناسی	علم التصنيف	رده شناسی	Taxo nom y

۲. زاراوهی زانستی به پاشگری (...زانی = **logy**...):

کور دی	عه ره بی	فارسی	ئینگلیزی
به کتری زانی	علم الجراثيم	باکتری شناسی	Bacterio log y
زینده زانی	علم الأحياء	زیست شناسی	bio log y
دل زانی	علم اقلب	قلب شناسی	Cardio log y
خانه زانی	علم الخلايا	سلول شناسی	Cyto log y
پیستزانی	علم الامراض الجلدية	پوست شناسی	Dermato log y
هه رسه ندام زانی	علم الجهاز الهضمي	علم امراض دستگاه هاضمه	Gastroentero log y
زه ویزانی	علم الارض	زمین شناسی	Geo log y
خوین زانی	علم الدم	خون شناسی	Haemato log y
شانه زانی	علم النسيج	بافت شناسی	Histo log y
به رگه گری زانی	علم المناعة	ایمنی شناسی	Immuno log y
ورده زینده وه زانی	علم الاحياء الدقيقة	میکروبیولوژی	Microbio log y
قارچک زانی	علم الفطريات	قارچ شناسی	Mycolo g y
کارگ زانی	علم الفطريات	قارچ شناسی	Mycolo g y
گورچیله زانی	علم الكلية	کلیه شناسی	Nephro log y
ده مار زانی	علم الأعصاب	پی شناسی، طب اعصاب	Neuro log y
ددان زانی	علم الاسنان	دندان شناسی	Odonto log y
لووه زانی	علم الورام	تومور شناسی	Oncolo g y
چاوزه زانی، چاوپزیشکی	طب العيون	چشم پزشکی	Ophthalmo log y
به به ردبو زانی	إحاثة	دیرینه شناسی	Palaeo log y
مشه خوور زانی	علم الطفيليات	انگل شناسی	Parasito log y
میمل زانی	علم الطفيليات	انگل شناسی	Parasito log y
نه خووشیزانی	علم الامراض	آسیب شناسی	Patho log y

Pharmacology	داروشناسی	الدوائیات	دهرمانزانی
Physiology	فیزیولوژی، علم کارایی اعضا	الفیزیولوجیا	کاره‌ندامزانی
Psychology	روانشناسی	علم النفس	دهروونزانی
Radiology	پرتوشناسی	علم الاشعاع، علم الاشعة	تیشکزانی
Rheumatology	روماتولوژی	علم الرثیة	باداریزانی
Seismology	زلزله شناسی، لرزه شناسی	علم الزلازل	بوومه‌لرزه‌زانی
Sociology	جامعه شناسی	علم الاجتماع	کۆمه‌لزانی
Traumatology	ضربت شناسی	بحث الكلوم	برینزانی
Zoology	جانورشناسی	علم الحيوان	گیانه‌وه‌رزانی

پاشگری "ics":

بۆ پاشگری "ics" چونکه مه‌به‌سته‌که هه‌ر بواری زانستییه، که‌لک له پاشگری "...زانی" وه‌رده‌گیریت. بۆ نمونه:

بۆماوه‌زانی (عه‌ره‌بی: علم الوراثة / فارسی: علم وراثت / Genetics)

جووله‌زانی (عه‌ره‌بی: علم الحركة / فارسی: سینتیک / Kinetics)

گه‌ردیله‌زانی (عه‌ره‌بی: الذریات / فارسی: علم ذره / Atomics)

بینیاییزانی (عه‌ره‌بی: بصریات / فارسی: نورشناسی / Optics)

بۆ پسیپۆری بواره‌که‌ش، واته بۆ پاشگری "ist"، له پاشگری "...زان" که‌لک وه‌رده‌گیریت: وه‌ک:

کیمیازان = کیمیاگه‌ر (علم کیمیائی، کیمیایی / شیمیدان / chemist)

زینده‌وه‌رزان (عالم بالاحیاء احيائی، بیولوجی / زیست شناس / biologist)

پوخته:

كهوا بېت وهك ئەم نموونهيهی خوارهوه دهتوانين پاشگري "ناسی" و "زانی" بۆ مهبهستی جياواز بهكار بهینين:

(... ناسی = ... nomy)			
Astronomy	Gastronomy	Agronomy	Taxonomy
ئهستیره ناسی	خۆراک ناسی	کشتوکال ناسی	پۆلین ناسی
(... زانی = ... logy)			
Radiology	Cytology	Nephrology	Cardiology
تیشکرانی	خانه زانی	گورچيله زانی	دل زانی